

I 1887 blev A. S. Bachke utnevnt til ridder av St. Olavsordenen for fortjenstfullt virke ved bergverksdriften.

Han var også kommandør av Wasaordenen.

Brødrene

C. **Konsul Halvard Bachke** og
(1838—1875)

D. **Konsul Fritz Bachke**
(1839—1897)

grunnla i 1863 handelshuset H. & F. Bachke og i 1871 firmaet Bachke & Co. Førstnevnte firma har i 72 år drevet oversjøisk handel — import og eksport av kis, mineraler og diverse norske industriprodukter.

Bachke & Co. blev startet som spesialforretning i skibing og har gjennom tidene representert en rekke innenlandske og utenlandske rederier.

Firmaet representerer for tiden Ellermann Wilson Line Ltd., Hull, Royal Mail Lines Ltd., London, Ellermans Lines Ltd., Liverpool, Chr. Salvesen & Co., Leith, The United Fruit Company Ltd., New York, og Dampfschiffahrts Gesellschaft «Neptun», Bremen, Norddeutscher Lloyd, Bremen. Firmaet Bachke som på sitt område er det betydeligste nordenfjells, utfolder en livlig trafikk i Trondhjems havn, beskjeftiger til stadighet en masse mennesker og har alltid vært en økonomisk kilde for Trondhjems by.

I de siste 30 år har H. & F. Bachke og Bachke & Co. vært ledet av konsul A. H. Bachke og skibsreder H. L. Bachke, som er firmaenes chefer og innehavere.

I deres tid har rederiet Bachke & Co. øket sin handelsflåte i betydelig grad og disponerer for tiden følgende 8 dampere: «Gunnvor», «Eldrid», «Hilda», «Gudrid», «Enid», «Sigrid», «Inger» og «Bera», som tilsammen måler ca. 17,000 tonn.

Konsul Chr. Anker Bachke, sønn av bergmester A. S. Bachke og frue født Anker, har siden 1899 drevet engrosforretning i lær, maskiner og diverse varer.

Belgisk konsul siden 1914.

Eier Ringve gård i Strinda.

Grosserer M. Thams.

1836—1907.

Foregangsmann i eksportbranchen og en av det forrige århundres betydeligste forretningsmenn.

Den norske gren av familien Thams nedstammer fra sorenskriver Daniel P. Thams, født 1645. Blev i 1689 utnevnt til sorenskriver i Guldalen.

Av hans etterkommere var flere generasjoner embedsmenn, således var sorenskriver Thams' sønn Peter Thams — født 1681 — lagmann i Nordland. Dennes sønn, Johan Peter Thams, født i 1721, prest i Eidsberg, og hans sønn, Jacob Tulin Thams, født 1770, foged i Hallingdal og Romerike.

Grosserer M. Thams
1836—1907.

Grosserer Marentius Thams i Trondhjem var sistnevntes sønnesønn.

I 1864 startet M. Thams en liten beskjedent fabrikk for nedlegning av laks i bokser og det var virkelig dette tiltak som skapte verdi på laksen. Før Thamses tid fikk man ikke betalt mere for laks enn for almindelige grovere fiskesorter. Det lykkedes for Thams ganske hurtig å få sin hermetiske laks anerkjent og allerede ved utstillingen i Bergen i 1865 blev hans vare prisbelønnet og likeså ved utstillingen i Stockholm i 1866. Når Thams begynte sin eksportforretning med hermetiske varer, så kom det av at man ennå i den tid savnet kommunikasjoner for eksport av fersk laks til utlandet.

I syttiårene foregikk en betydelig utskibning av kis fra Ytterøens Kobberværk og samme blev ofte avhentet av engelske dampskib, som efter initiativ av M. Thams i 1868 optok anløp av Trondhjem i sommertiden.

Med disse skib (The Queen», «Damaskus», «Norway» og Sweden») begynte Thams nevnte år å eksportere fersk laks i is til England.

Efter henstilling av M. Thams startet Wilsonlinien rute på Trondhjem i 1869 og i dette år begynte laksseksperten fra Norge til England for alvor.

M. Thams hadde nu grunnlagt en ny næringsgren, som efter hvert utviklet sig til en storaffære der har skapt velstand i tusener av hjem på den norske kyst.

For å utvikle laksfisket skaffet M. Thams nøter til fiskerne på ratebetaling og i ottiårene var laksfisket blitt en årvis levevei for mange.

For innkjøp og ising av laks anla firmaet en mengde ishus rundt omkring på kysten på de mest centrale steder.

Forretningen hadde gjennom årenes løp ishus på 227 forskjellige steder og da virksomheten var på det største, var firmaet representert med ishus langs hele kysten fra Statt til russegrensen.

Transporten fra distriktene til Trondhjem besørgetes med egne båter og skib, som i sesongen trafikerte sine forskjellige faste laksruter.

Det blev startet med en Åfjordsbåt (fembøring). — I 1870 innkjøptes Listerskøiten «Laxen», 1872 Listerbåten «Ørretten», 1875 d/s «Bjørnen», omkring samme tid sluppen «Delphin».

I 1888 lot firmaet bygge d/s «Laxen» på Trondhjems mekaniske Værksted. Dette skib anskaffedes til inspeksjonsskib og var ført i en rekke år av Ole Aune. — (1849—1929).

Ole Aune førte flere av Thams' skibe og var firmaets reiseinspektør i 62 år.

M. Thams' laksforretning blev meget anerkjent både i inn- og utland og tildeltes i årenes løp en rekke prisbelønninger.

På Fiskeriutstillingen i Trondhjem 1887 fikk firmaet gullmedalje for fersk laks i is, og ved samme utstilling sølvmedalje for for-tjenstfull virksomhet med lakseeksporten.

Videre blev M. Thams prisbelønnet ved utstillingene i Kristiansund N. 1892, Bergen 1898 og i Paris 1900.

Ved den skandinaviske Fiskeriutstilling i Trondhjem 1908 fikk firmaet æresdiplom for banebrytende virksomhet i lakseeksporten.

M. Thams Laksforretning drives som bekjent fremdeles av firmaet Norsk Lax- og Fiskeexport, hvis chef er disponent Johan Imsteren, som i en rekke år var ansatt i huset M. Thams.

I 1872 blev Marentius Thams også chef for trelastfirmaet M. Thams & Co. og oparbeidet denne bedrift til en av landets største i sin branche.

M. Thams & Co. hadde sitt hovedkontor i Trondhjem samt trelastskur på Brattøra og oplagstomter i Ila, men firmaets store sagbruk og fabrikken lå på Thamshavn (Orkedalsøra).

Det var en livsopgave for Marentius Thams å eksportere norske produkter til utlandet og ved sine fabrikker på Thamshavn opprettet han en egen avdeling for fabrikasjon av ferdige hus og bygninger som blev eksportert til England, Frankrike, Belgia, Tyskland, Spania, Syd-Amerika, Afrika og India.

I nittiårene var M. Thams Trondhjems største eksportør av varer til utlandet, hadde eiendommer og bedrifter i 33 herreder og beskjeftiget ca. 600 mann.

I 1894 blev Marentius Thams utnevnt til ridder av St. Olavsordenen for almennyttig virksomhet.

I 1905 opprettet M. Thams et legat på kr. 20,000.00 til Trondhjems by — hvis renter skal anvendes til merkantil utdannelse for unge menn.

Chr. Thams.

Født i Trondhjem 9. september 1867, sønn av grosserer Marentius Thams. Han utdannet sig først til arkitekt og gjennomgikk Zürichs Polyteknikum. Som sådan var han betrodd en rekke tillitshverv både hjemme i Norge og i utlandet. Engagert ved den norske avdeling på Pariserutstillingen 1889. Jurymann ved Chicagoutstillingen i 1893 og medlem av utstillingskomitéen ved utstillingene i Stockholm 1897, Paris 1900 og i Trondhjem 1908.

I 1890 blev Chr. Thams sammen med sin bror grosserer Wm. Thams medinnehaber i firmaene M. Thams og M. Thams & Co. Han bosatte sig nu på sin eiendom Baardshaug i Orkedalen og ledet bedriftene på Thamshavn og firmaenes forretninger på utlandet.

Chr. Thams har utført en enestående virksomhet og var ved århundreskiftet ansett for en av landets mest fremstående forretningsmenn. I 1904 grunnla han Orkla Grube Aktiebolag. Sam-

tidig hermed bygget han Norges første elektriske jernbane fra Thamshavn til Løkken.

Efter at han i en rekke av år hadde vært administrerende direktør for nevnte bedrifter, flyttet Thams i 1911 til Paris.

Chr. Thams er en internasjonal mann og hans lange opphold i utlandet har skapt ham fremstående forbindelser.

I Paris grunnla han i 1911 sammen med fyrsten av Monaco det store handelsselskap «Cociete du Madal» der har drevet betydelige forretninger i Øst-Afrika.

Efter at han bosatte sig i Paris blev han der befullmektiget minister for Monaco.

Chr. Thams eier fremdeles Baardshaug og Sognli jaktklubb med tilhørende eiendommer i Orkedalen. Han besøker som regel Norge hvert år og oppholder sig alltid på sine nevnte eiendommer.

Chr. Thams var i den tid han bodde i Trondhjem — Orkedalen — fransk konsul og generalkonsul for Belgia.

I 1901 blev Chr. Thams utnevnt til ridder av St. Olavsordenen for almenntilgjengelig virksomhet. Dessuten er han dekorert med følgende utenlandske ordener:

Ridder av Nordstjerneordenen.

Franske Æreslegion — officer instruction publique —,

officer Det franske Academi — Obockske Anour orden (fransk),

Tunesiske iftikhar 3 kl.,

off. Fyrsten av Monacos orden St. Carl,

off. Belgiske Krone orden,

Ridder av Belgisk Leopoldorden,

off. Fransk Landbruksfortjenesteorden.

Grosserer Adolf Halseth.

Gjennem 40 år har Adolf Halseth nedlagt et betydelig arbeide på forskjellige felter innen Trondhjems næringsliv, og er en av de menn som var med å skapte nittiårenes oppgangsperiode.

Adolf Halseth blev født i Trondhjem i 1850. Hans far, Jacob Halseth, etablerte sig som kjøpmann i 1863 og efter hans død (1878) blev firmaet fortsatt i forening av brødrene Adolf, Axel og Conrad Halseth. I 1889 trådte Axel Halseth (1853—1913) ut av firmaet Jacob Halseth, og startet samme år egen forretning. Hans sønn grosserer Rolf Halseth som nu driver engrosforretning

i kolonial er tredje generasjon av familien Halseth som er kjøbmenn i Trondhjem.

I 1895 døde kjøpmann Conrad Halseth og fra nu av blev Adolf Halseth firmaets ene innehaver.

I konfirmasjonsalderen reiste Adolf Halseth til sjøss, for sjøen var hans ungdomsideal. Han seilte med forskjellige nasjoners skib og var borte i 7 år. Under sine mange og lange reiser i utlandet hadde han sikkert blitt inspirert og påvirket av forholdene ute i verden, for når han trådte inn i forretningslivet hjemme, viste det sig at han var en mann med glimrende idéer og store forretningsplaner som han også forstod å sette ut i livet ved hjelp av sine fremragende administrasjonsevner.

I nittiårene kunde man daglig se at håndverkere av alle bygningfag var beskjeftiget i Halseths etablissement. Det blev stadig foretatt utvidelser, nye maskiner installertes og flere eiendommer sammenstøptes til et fabrikk-kompleks.

I Krambodgaten nr. 1 lot Adolf Halseth opføre byens største lagerhus av sten og varetransporten mellom samme og fabrikkbygningene blev dirigert med elektrisk bane gjennom en tunnel under Krambodgaten.

Allerede i 1893 blev Halseths brødfabrikk berømt for sine produkter og erobret ved utstillingen i Gent samme år tre prisbelønninger og deriblandt den eneste av kong Leopold ved utstillingen utdelte gullmedalje.

I 1897 fikk Halseth også gullmedalje ved utstillingen i Stockholm og ved samme tid hadde bedriften utviklet sig til Skandinavias største i sin branche og beskjeftiget 100 mennesker.

Efter en lang og streng arbeidsdag trakk Adolf Halseth sig tilbake fra forretningslivet i 1917 og solgte samme år sine bedrifter og eiendommer til Trondhjems kommune.

Adolf Halseth har aldri glemt sin sjømannstid og sin interesse for sjømannslivet har han ikke minst lagt for dagen gjennom sitt årelange arbeide i skoleskibet «Tordenskiold»s direksjon.

Grosserer Adolf Halseth,
Født i Trondhjem 1850.

Han har dessuten vært medlem av styret for sjømannsskolen, medlem av havnestyret og sjøretten.

Forøvrig har han gjort en betydelig innsats til fremme av trøndersk næringsliv gjennom sin deltagelse i ledelsen av en rekke forskjellige foretagender.

I det stille har Adolf Halseth øvet sin godgjørenhet. For noen år siden skjenket han således sin vakre villa i Valdres til hvilehjem for norske diakonisser.

Han er ridder av St. Olav for fortjenstfull virksomhet.

Driftsbestyrer Christian Hulbert Hjelm.

(1834—1902).

Driftsbestyrer for Norges Statsbaner i Trøndelag fra 1864 til 1902.

Denne manns personalia er knyttet til Trondhjems første jernbaneanlegg — Størenbanen — som var et av de største tiltak som trønderne fikk fremmet i sekstiårene.

Av Stortingstidende og andre kildekrifter sees, at en del interesserte menn i Trondhjem og Sør-Trøndelag begynte i 1855 å arbeide for bygning av en jernbane mellom Trondhjem og Støren.

I 1857 utsendte stiftamtman K. Arntzen, borgermester Henrik Lys-holm og ordfører i Trondhjem Joh. Chr. Grabow en utredning av saken og opfordret samtidig kommunen og private til å tegne aktier i et så-dant baneanlegg. Det blev tegnet aktier til et beløp av ca. 160,000 spesiedaler og derav tok Trondhjemms kommune 50,000 spesiedaler.

Den 6. juli 1857 besluttet stortinget å bygge Størenbanen, som var beregnet til å koste 730,000 spesiedaler (kr. 2,880,000.00).

Av trønderske stortingsmenn som arbeidet for saken i stortinget kan nevnes: Fra Trondhjem konsul Einar Gram og bankdirektør Ole

Driftsbestyrer
Christian Hulbert Hjelm
1834—1902.

Andreas Krognæs. Fra søndre Trondhjems amt gårdbruker Johan Richard Krognæs (Hommelvik), seminarielærer Nikolai Ulstad (Klæbu) og overstiger Knut Olsen, Røros.

Størenbanens åpning 5. august 1864 var en begivenhet av rang, som blev feiret med stor deltagelse både i byen og bygdene opover dalen.

Åpningstoget avgikk fra Trondhjem kl. 9 fm. med 100 personer og ankom til Støren kl. 12. Her blev alle gjester og jernbaneautoriteter utbudne til frokost.

Efter et par timers opphold returnerte toget tilbake til Trondhjem, hvor festlighetene blev fortsatt med middag i Stiftsgården for 130 personer.

Ved Størenbanens åpning begynte en ny tid både for byen og distriktene, idet teknikken og dampkraften nu hadde påbegynt sin misjon også i kommunikasjonens tjeneste til lands.

Trondhjem — Oslo.

(Rørosbanen).

Jernbanebygningen fortsatte sin utvikling med raske skridt i 70—80-årene og 1880 må betraktes som et av de største merkeår i Trondhjems nyere historie, idet jernbanen mellom Trondhjem og Oslo blev åpnet dette år.

Åpningen av denne bane skapte et gjennombrudd på jordbrukets område, idet Trøndelagens bønder nu fikk nye markeder for sine produkter og spesielt i Oslo.

Kystdampskibsselskapene trafikerte også i 1880-tallet en rekke faste ruter både nordover, sydover og på utlandet, som likeledes åpnet nye salgsmuligheter for trønderske produkter.

Omkring den tid forsvant de grå upanelte torvtekkede gårder og der reiste sig istedet store nye lysmalte skiferstenstekkede bygninger utover Trøndelagens bygder.

Merakerbanen.

Knappt 2 år efter at baneforbindelsen mellom Trondhjem—Oslo var kommet igang, blev Merakerbanen fra Trondhjem til riksgrensen åpnet og derved kom Trondhjem i forbindelse med det svenske jernbanenett.

Av Handelsforeningens femtiårsberetning sees, at spørsmålet om en jernbane Trondhjem—Sundsvall var behandlet i foreningen i 1869—1870 og 1871.

Efter et intenst arbeide av interesserte på begge sider av grensen, bevilget stortinget i 1872 penger til Merakerbanens bygning, og i begynnelsen av 1873 bevilget den svenske riksdag penger til Jemtlandsbanen, som var en fortsettelse fra Storlien til Sundsvall.

Merakerbanen blev også startet som aktiebane og Trondhjems kommune var interessert med kr. 1,200,000.00 i aktier.

Merakerbanen blev åpnet den 22. juli 1882 av kong Oscar II.

Kongen fulgte med åpningstoget til Trondhjem, hvor store festligheter var arrangert.

Merakerbanen hadde i første rekke en spesiell oppgave — nemlig å skape et nytt marked for Trøndelagens fiskerier, og av nedenfornevnte tall vil man forstå at banen blev av stor betydning for sild- og fiskeeksportbranchen.

Til Sverige blev i 1880 (altså før banens åpning) solgt sild fra Trondhjem til Sverige for kr. 2,787.00 og fisk for kr. 10,860.00.

I 1896 blev det eksportert sild til Sverige for kr. 1,017,500.00 og fisk for kr. 273,570.00.

Av godsfraktens stigning fremgår også at handelsomsetningen med Sverige over Storlien økedes stadig.

I 1885 utgjorde Merakerbanens samlede godsfrakt

			inntekt kr.	
I 1896	—»—	—»—	»	570,000.00
I 1908	—»—	—»—	»	650,000.00
I 1916	—»—	—»—	»	1,388,000.00
I 1918	—»—	—»—	»	2,068,635.00
I 1924	—»—	—»—	»	1,514,983.00

Driftsbestyrer kaptein Chr. H. Hjelm blev født 28. januar 1834. Han var utdannet både som officer og ingeniør.

Blev i 1853 officer og ansattes som ingeniør i Veivesenet, men søkte sig senere over i jernbanens tjeneste.

Under Størenbanens bygning gjorde han tjeneste som seksjonsingeniør og efter banens åpning blev han ansatt som driftsbestyrer og var chef for jernbanen nordenfjells helt til sin død i 1902.

Chr. H. Hjelm var også i en rekke år medlem av Trondhjems formannskap, valgtes i 1877 til viceordfører og rykket senere op til ordfører. Han ligger begravet på Domkirkegården og jernbanefunksjonærene har reist en granittstøtte på hans grav.

Fabrikkier Bernhard Brønne.

(1854—1927)

blev uteksaminert som kemiingeniør ved Trondhjems Tekniske Læreanstalt i 1875 og overtok i 1878 det av hans far i 1849 grunnlagte dampfarveri, som han utvidet og skapte et helt fabrikkannlegg med spinneri og mekanisk veveri.

Brønnes fabrikker er nu som kombinert bedrift det eldste i sin branche nordenfjells.

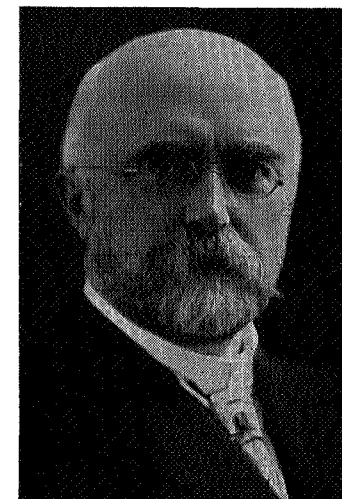
Bernhard Brønne var gjennom 50 år en av Trondhjems mest fremskutte menn og blev betrodd en rekke tillitshverv, både i det merkantile og offentlige liv.

Medlem av direksjonen i Det Nordenfjeldske Dampskibsselskap, Trondhjems Sparebank og Trondhjems mekaniske Værksted. Han representerte Trondhjem på stortinget i 1903—06, 1910—12 og 1916—18.

I 1905 var han medlem av kongedeputasjonen til Kjøbenhavn. I 1910—12 var Brønne statsråd og chef for arbeidsdepartementet.

Han innehadde følgende dekorasjoner: Kommandør av St. Olavsordenens 1ste klasse, 7de juni-medaljen, Storkors av den Belgiske Kroneorden, Ridder av Danebrog og Vasaordenen.

Firmaet Brønne ledes nu av statsråd Brønnes sønn ingeniør Gunnar Brønne, født 1889.

Statsråd Bernhard Brønne
1854—1927.

I. C. Piene & Søn.

Grosserer I. C. Piene
1832—1912.

Det er trafikken mellom grossererens pakkhus, stasjonene og dampskibskaiene som gir uttrykk for omsetningen, der skaper livet og danner grunnlaget for en kjøbstads eksistens.

I. C. Piene & Søn har gjennom 70 år satt sitt eget preg på Trondhjems havnestrøk, og flere generasjoner av byens borgere har lagt merke til firmaets dobbeltspenn, som uavladelig har avlevert sine store lass til alle mulige fra byen avgående kommunikasjonslinjer.

Firmaets grunnlegger, grosserer Johannes Christian Piene, var født i Trondhjem den 19. august 1832, sønn av kjøpmann og fabrikkier

Caspar C. Piene og frue Lucie Benedicte Bugge, datter av biskop Dr. Peter O. Bugge.

I. C. Piene var en av de mest interesserte industrimenn nordenfjells og hans navn er knyttet til mange større bedrifter som blev grunnlagt i Trondhjem og omegn i den siste halvdel av det forrige århundre.

Efter å ha vært optatt en del år i sin fars forretning startet J. C. Piene i 1866 en større handelsmølle i forstaden Ila, som i den tid var et av de mest moderne møllebruk i landet, men det gikk ikke mange år før møllen i Ila blev for liten, og efter hvert som bygdenes levestandard hevet sig, blev det behov for mere finmalet mel enn det man var vant til fra de almindelige fossekverner.

Allerede i syttiårene kjøpte J. C. Piene vannrettigheter i traktene omkring Buvik og Børseskogn, og i 1879 stod firmaets nye valsemølle på Hammerstrand i Buvik ferdig.

I ca. 9 år drev firmaet begge nevnte møller, men i 1888 brente

Ilamøllene og fra den tid blev hele bedriften flyttet til bruket i Buvik som i samme forbindelse blev tydelig utvidet.

Brukseier J. C. Piene døde 2. juli 1912.

Han var en meget benyttet mann og betrodd mange tillidshverv, således var han formann i direksjonen i Trondhjems mekaniske verksted i 18 år og det var efter hans initiativ at verkstedet i nittiårene foretok større utvidelser og flyttet sin bedrift til Rosenborgfjæren. Han var også i 1884 med å startet Ranheim Papirfabrik. Videre var han formann i representantskapet i Den Nordenfjeldske Kreditbank og i Trondhjems Forsikringsselskap, ordfører i Trondhjems Sparebanks forstanderskap, formann i Trondhjems Handelsstands Forening og æresmedlem av samme. J. C. Piene var videre i en rekke år medlem av Trondhjems kommunestyre og representant for Trondhjem på stortinget i 1892—94.

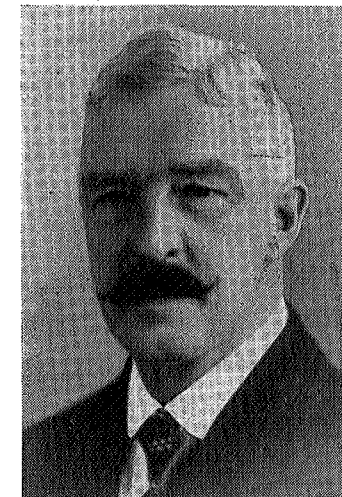
Han blev i 1891 utnevnt til ridder av St. Olavsordenen for almenyttige fortjenester.

Grosserer Frantz Piene. (1866—1925).

Efter flere års utdannelse i mølleindustrien blev han i 1891 optatt som kompanjong i sin fars forretning og fra samme år heter firmaet I. C. Piene & Søn.

I hans cheftid blev anlegget i Buvik også utvidet og modernisert.

I 1912 bygget han et moderne losseanlegg, hvorved store skib kan utlosses på få timer. Likeledes blev det i hans tid foretatt store opmudringer på havnen utenfor brukene, så at skib optil 10,000 tonn kan legge til ved firmaets kaianlegg.

Grosserer Frantz Piene
1866—1925.

Direktør Johannes Christian Piene

— Frantz Pienes eldste sønn — født i Trondhjem 12. januar 1885.

Merkantilt utdannet i England og Amerika, og blev efter sin fars død i 1925 administrerende direktør for A/S I. C. Piene & Søn.

Direktør Piene har nyttet tiden godt og straks efter at han overtok ledelsen blev det tatt skritt til utvidelser av bedriften i stor stil.

Han opførte en stor seks etasjes bygning som er tilknyttet det øvrige kompleks, og i samme er landets mest moderne hvetemølle installert.

Et besøk i Pienes store valsemølle på Hammerstrand, Buvik, er en interessant opplevelse og man får også et innblikk i hvorledes teknikken i vår tid har utviklet sig på mølleindustriens område.

Det store mølleanlegg på Hammerstrand.

I nybyggets første etasje ligger turbinene som driver brukets alle maskiner.

Vanntilførselen kommer fra 5 forskjellige vann — har et fall på 170 meter — og ledes gjennom en rørledning, som fra uttaksdammen til turbinene har en lengde på 2000 meter.

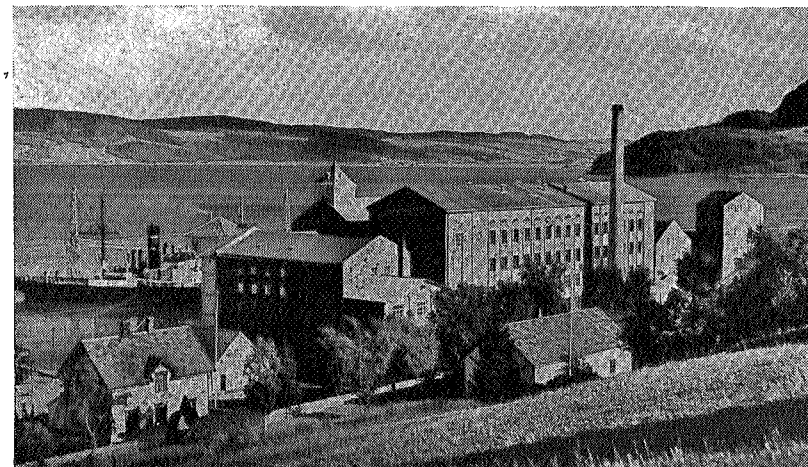
En kraftig dampmaskin står også installert til reservekraft for tilfelle av at et uhell skulde inntreffe ved vannverket.

I en bygning for sig selv ligger laboratoriet — her kontrolleres alle produkter av firmaets ingeniørkjemiker, både før og efter formalingen.

Ved en vandring gjennom Pienebruket tror man sig hensatt i et veldig orgelverk. Overalt i de store saler er installert lakerte og polerte trærør og piper.

Gjennom disse forskjellige rør og kanaler føres kornet automatisk fra kornsiloene op til nybygningens sjettede etasje og her gjennomgår samme den første prosess i en rekke rensesmaskiner. Efter rensningen føres kornet videre gjennom flere tusen meters rør fra den ene maskin til den annen.

I annen etasje opdager man at produktene faller ned gjennom

I. C. Piene & Søn's store mølle på Hammerstrand, Buvik.

store glassrør og fordeles i 32 valsestoler hvor formalingen foregår mellom blanke, skinnende stålvalser. Når formalingen er skjedd føres melet op i de øverste etasjer hvor samme gjennomgår den siste prosess i siktemaskinene. Fra siktemaskinene går melet videre gjennom nye kanaler til de automatiske vekter og er endelig ferdig vare.

I det store bygningskompleks er installert flere forskjellige slags møller: (Hvetemølle rugmølle, byggmølle, grynmølle og maismølle). Brukets hvete «Frape» og rugmel «Rupe» er som bekjent overalt meget efterspurt og særdeles anerkjent vare.

Blandt Pienebrukets mange moderne maskiner finner man også installert det første automatiske sprinkerverk nordenfjells. Dette anlegg besørger automatisk (uten menneskehjelp) slukningen hvis brand skulde opstå i bruket.

Produksjonen ved Hammerstrand bruk er veldig og skaper både direkte og indirekte trafikk og omsetning som kommer en rekke grener av næringslivet tilgode. Møllene kan formale 2300 tønner korn i døgnet og regner man denne produksjon i 270 døgn, blir årsproduksjonen 621,000 tønner.

Når vi så regner 20 kroner tønne, blir årsomsetningen ca. 12 millioner kroner.

Den Nordenfjeldske Kreditbank.

Det er mange tegn som tyder på at det var særdeles gode tider i Trondhjem i tiden 1850—1870, for i dette tidsrum blev det startet mange betydelige handelsfirmaer og dessuten stiftedes en rekke større aktieselskaper:

A/S Gasverket 1853, Det Nordenfjeldske Dampskibsselskap 1857, Privatbanken 1859, Trondhjems Brandforsikringsselskap 1863, Den Nordenfjeldske Kreditbank 1868.

På det kommersielle område hadde Kjøbmannsgatens handelshus gjennom 100 år inntatt ledelsen og flere av de gamle firmaer drev bankierforretninger og hadde således en viss innflydelse på byens pengeforhold.

Det var også de samme firmaers yngre chefer som i 1859 startet Privatbanken og fortsatte som tillidsmenn i denne å innta ledelsen i byen, som de har vært vant til gjennom generasjoner.

Av personalhistoriske optegnelser i denne bok har vi sett, at flere betydelige menn hadde etablert sig som kjøbmenn i femti-årene. Disse unge menn holdt til huse i Fjordgaten, Sandgaten og i midtbyen og hørte således ikke til Kjøbmannsgatepartiet.

Det ser ut som om det hadde inntrådt friksjoner mellom den gamle og den nye handelsstand på bankvesenets område.

I Trondhjems Stiftsavis nr. 93 i 1862 er det inntatt en meddelelse om at det er under overveielse å oprette en ny forretningsbank i byen, og grunnen for dette skulde være at det var stor misnøie over at så mange av byens forretningsdrivende blev holdt utenfor ved Privatbankens opprettelse.

Det heter i artikkelen:

«At udelukkende en kreds eller et parti, det saakaldte sjøgatefolk blev indbudne til at tegne aktier, saaledes at disse er fordelte paa nogle faa hænder, saa godt som udelukkende til nævnte kreds».

Den nye banksak er omtalt i en rekke artikler, både i Stiftsavisen og i Adresseavisen og under diskusjonen kalles påtenkte institutt Bakerbanken. Imidlertid gikk det hele i stå og det er nevnt at de penger som var tiltenkt nybanken blev anvendt til aktier i Trondhjems Brandforsikringsselskap.

Det er nu stille i avisene i flere år vedkommende byens bankforhold, men i 1868 blusser spørsmålet atter op om starting av en ny forretningsbank og denne gang for alvor, og med støtte av flere innflydelsesrike menn, med generalkonsul E. C. Dahl i spissen.

Skisma mellom den gamle og den nye tid var nu en avgjort sak. Den nye bank blev kalt «Den Nordenfjeldske Kreditbank».

Bankens konstituerende generalforsamling blev avholdt den 29. januar 1868. Til lovkomité blev valgt:

Konsul E. C. Dahl, overrettssakfører Lauritz Aas, overrettssakfører Bugge, handelsmann Carl Møller, grosserer Jacob Larsen, kjøbmann E. F. Bratt og kjøbmann A. R. Holtermann.

Aktiekapitalen blev foreslått satt til 500,000 spesiedaler. (2 millioner kroner).

Det var før møtets avholdelse underhånden tegnet aktier for ca. 135,000 spd.

De største aksjonærer var E. C. Dahl, P. O. Aune, Julius Tharum, A. How, I. Eggen, Halvard Bachke, Fritz Bachke, O. A. Moe, H. M. Parelius, Jacob Larsen, A. R. Holtermann, overrettssakfører Aas, overrettssakfører Bugge, Joh. D. F. Lyng, Joh. Berg og godseier Thore Peter Berg.

Kreditbanken trådte i kraft den 1. mai 1868 i skomaker G. H. Hansens gård, Lilleorvet (Industribankens gård står nu på tomten).

Den første direksjon bestod av herrene W. Hirsch, administrerende direktør, E. C. Dahl, Jacob Larsen, Edw. F. Bratt og A. R. Holtermann. Den 1. januar 1935 bestod bankens forvaltningskapital av kr. 28,361,000.00. Aktiekapital og fond kr. 4,550,000.00.

Grosserer E. A. Smith.

(1842—1912).

Elias Anton Smith var født på Store Stabek i Bærum 10. mars 1842. Han var den 7de generasjon av familien Smith som drev handelsvirksomhet i Norge.

1) Slektens stamfar Lauritz Oelsen Smidt var født i Oslo i slutten av 1500-tallet og døde samme sted 1652.

2) Hans sønn er commercecommissarius Lauritz Lauritzen, født 1630. Han var en av Bragenæs (Drammens) betydeligste kjøbmenn.

3) Anders Lauritzen Smith 1670—1727. Sistnevntes sønn var også kjøbmann på Bragenæs.

4) Gabriel Andersen Smith 1718—1769. Gift med Petronelle Magrethe Høeg. Trelasthandler og godseier i Bragenæsdistriktet.

5) Peder Høeg Smith 1760—1811. Likeså kjøbmann i Drammen. Gift med Antonette Elieson.

6) Elias Elieson Smith 1788—1861. Kjøbmann i Drammen. Gift med Karen von Cappelen 1789—1863, datter av Casper v. Cappelen, Bragenæs.

7) Peder Høeg Smith 1813—1881. Gift i Gjerpen 1837 med Marie Severine v. Cappelen.

Grosserer E. A. Smith, Trondhjem, var sistnevnte ektepars sønn. Han gikk tilsjøs, tok styrmann- og skippereksamen. Blev lærer, senere bestyrer av en sjømannsskole i Porsgrunn. Opgav sjømannskapet og gikk i sekstiårene inn i sin brors engrosforretning (jernvareforretning) i Oslo.

I 1869 startet han firmaet E. A. Smith i Trondhjem, som i 1914 gikk over til familieaktieselskap, og er nu et av landets betydeligste hus i jern- og metallbranchen.

A/S E. A. Smith har avdelingskontor i Antwerpen og filialforretning i Kristiansund N.

Konsul Lorentz Cappelen Smith har siden 1912 ledet handelshuset E. A. Smith A/S. Han er født i Trondhjem 1889, fikk sin merkantile utdannelse ved flere års opphold i Tyskland, England og Frankrike. Utnevnt til svensk konsul i 1923 og er dessuten betrodd en rekke tillidshverv i sin fødeby.

Generaldirektør Elias Anton Cappelen Smith. Det er flere av Trondhjems sønner som har forlatt sin fødeby og reist ut i verden, hvor de har skapt sig navn som har kastet glans over både fødeby og fedreland. Direktør Cappelen Smith er en av de utreiste trøndere, som har ydet sitt fedreland store tjenester og har skapt sig et internasjonalt navn som kjemiker og ingeniør.

Han er født 6. november 1873 og er grosserer E. A. Smiths eldste sønn. Kun 19 år gammel blev han uteksaminert som kjemiingeniør fra Trondhjems tekniske skole og reiste straks over til Amerika.

Redaktør A. N. Rygh skrev i 1931 i Brooklynbladet «Nordisk Tidende» bl. a. følgende om direktør Cappelen Smith:

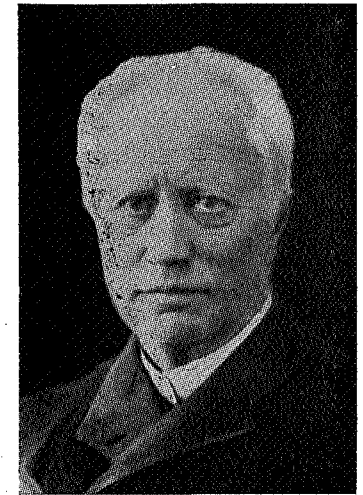
«Jeg har gjennom en lang årrekke vært en nokså regelmessig besøkende på Elias A. Cappelen Smiths kontorer i Equitablebygningen, 120 Broadway, New York. Hr. Cappelen-Smith er nemlig en meget godhjertet mann, og i årenes løp har jeg bragt med

mig hjem mangen smukk check til støtte for forskjellige av de norske humanitære foretagender, som vi strever med her. Der har aldri vært nei i Cappelen-Smiths munn; ved et par leiligheter fikk jeg endog dobbelt så meget som jeg bad om, og den slags opplevelser hører dessverre til sjeldenhetene. Ofte kan en slik rummelig check være likefrem avgjørende når det er spørsmål om å få et nytt foretagende på fote. Da vi således i 1925 underhandlet om kjøpet av den smukke eiendom i nærheten av New City, New York, som nu heter «Camp Norge» og gjør utmerket tjeneste som norsk feriekoloni, stod vi der uten en rød cent i kassen og visste ikke hvor vi skulde snu oss. De første penger kom fra Cappelen Smith og det var denne check på 1000 dollars som satte det senere så vellykkede foretagende på glid.

Da jeg forleden atter hjemsøkte den nu så fremstående amerikanske finansmann for å tale til ham om nødtilstanden blandt de arbeidsløse norske, fikk jeg samme velvillige mottagelse som før. Resultatet var en pen check og løfte om mere siden».

Hr. Cappelen Smith fikk den berømte medalje, som kun 5 amerikanere tidligere hadde opnådd å få og blandt dem var president Herbert Hoover.

Det var i 1920 at Cappelen Smith blev kjent utenfor fagmenne-nes snevre krets, idet det da blev gitt en stor middag til ære for ham av «The Mining and Metallurgical Society of America» i Hotel Commodore, New York, en begivenhet som blev utførlig omtalt i de amerikanske aviser. Under middagen blev direktør E. A. Cappelen Smith overlevert selskapets gullmedalje for sine store fortjenester ved utvinningen av den hydrometallurgiske videnskap. Ved nevnte middag blev det opplyst at Cappelen Smith kunde tilskrives mange oppfinnelser i kobberindustrien, men det var særlig to prosesser som hadde gjort hans navn kjent hvor det fantes kobbergruber. Den første av disse var en metode for utvinning av kobber fra malm — basis copper converting. Denne metode

Grosserer E. A. Smith.

hadde fullstendig revolusjonert hele utvinningsindustrien, bl. a. ved å redusere omkostningene med 50 %, og anvendes nu av hvert større kobbergrubeselskap verden over.

Det var imidlertid Chuquicamata-prosessen, som hadde gjort Cappelen Smith til en av verdens mest fremstående metallurger. I Chuquicamata nær Antofaga-Chile, eiet Guggenheimselskapet store fjellstrekninger, som antokes å inneholde de rikeste kobberforekomster på jorden. En av talerne ved middagen, Harry F. Guggenheim, av den berømte grubeieerfamilie, erklærte at det var arbeid for 4000 mann i 25 år. Men man savnet en tilfredsstillende metallurgisk prosess for behandling av den spesielle slags malm av lav kobbergehalt, som forekom der. Hr. Cappelen Smith, den gang selskapets consulting metallurgical engineer, løste imidlertid dette vanskelige problem ved å utarbeide en ny og aldeles suksessfull prosess. Denne kan i korthet sies å bestå i, at der ved utvinningen av kobberet anvendes en oppløsning av kjemiske syrer istedetfor den gamle smelteprosess. Ved hjelp av denne oppfinnelse blev det behandlet 10,000 tonn malm om dagen, og det blev foretatt stadig store utvidelser. I sin karakteristikk av Cappelen Smith uttalte hr. Guggenheimer, at han var i besiddelse av tre egenskaper som sjelden fantes samlet hos ett menneske: videnskapelig kunnskap, genial skaperevne og forretningsmessig utsyn.

Hr. E. A. Cappelen Smith er født i Trondhjem. Han utgikk fra Trondhjems tekniske læreanstalt i 1893 og reiste straks over til Amerika, hvor han først hadde ansettelse som kjemiker hos Armour & Co., senere hos Chicago Copper Refining Co. I 1906 blev han superintendent for Anaconda Copper Refining Companis elektrolytiske avdeling i Anaconda, Montana, og i 1907 metallurgisk ingeniør for Baltimore Copper Smelting and Rolling Company i Baltimore. Siden 1910 har han vært knyttet til det enorme selskap American Smelting & Refining Company og Guggenheim Brothers, New York, hvor han i mange år har vært og fremdeles er vice-president kompanjong.

For endel år siden tok Cappelen Smith op arbeidet for å heve salpeterindustrien i Chile, til hvis fremme han opfant og utarbeidet en elektrisk prosess for utvinning av saltpeter i de store Chiliske salpeterleire, for at denne industri kunde hevde sin stilling. Herunder arbeidet han for en stor sammenslutning av all Chilisk saltpeterindustri i hvilket sommeren 1930 resulterte i dannelsen av et mektig kompani — det kjente «Nitrates Company of Chile». Sel-

skapets kapital beløper sig til 575 millioner dollars. For dette selskap er Cappelen Smith generaldirektør (president).

Direktør Cappelen Smith har ikke glemt sitt fedreland. I 1925 kjøpte han Thams' store og herskapelige bebyggede eiendom Fjeldheim i Meldalen for kr. 400,000.00 og han besøker dette sitt norske hjem så ofte som det lar sig gjøre å være borte fra sine store affærer i Amerika.

Under sitt opphold i Norge i 1928 skjenket han 20,000 dollar (ca. kr. 80,000) til minne om sine foreldre til et nytt orgel for Domkirken.

Under et besøk i Oslo i 1925 arrangerte Norges Banks direksjon en bankett for direktør Cappelen Smith. Han hadde nemlig varetatt bankens store interesser i Amerika på en særdeles tilfredsstillende måte. Ved samme anledning blev han også utnevnt til kommandør av St. Olavsordenens 1ste klasse.

Kong Oscar II.s kroning i Trondhjem 1873.

Carl den 15de var i sine siste leveår en legemlig nedbrutt mann. Ut på sommeren 1872 søkte han forgjeves helsebod ved en badekur i Tyskland og på tilbakeveien døde han i Malmø 18. september, kun 46 år gammel. Da han ikke etterlot sig noen sønn blev det hans eldste gjenlevende bror som efter ham besteg Norges og Sveriges troner under navnet Oscar II.

Oscar den II's morgengave til det norske folk var at han den 5. juni 1873 bragte stattholderstriden ut av verden ved å sanksjonere en av stortinget tidligere vedtatt lov som krevet stattholderembedet ophevet i Norge og istedet opprettet et nytt statsministerembede i Kristiania.

Kong Oscars og dronning Sophies kroning gikk for sig ganske på samme måte som kroningsfestlighetene i 1860.

Efter kroningen i Stockholm 12. mai 1873 tiltrådte kongen sin reise til Nordland og Finnmarken, landsdelene som ingen norsk konge hadde besøkt siden Kristian IV.s navnkundige ferd i 1599.

Kongen kom til den norske grense i Verdalen om aftenen 23. juni og gikk i Levanger ombord i fregatten «St. Olaf», som ledsaget av 2 kanonbåter førte ham helt til den russiske grense.

Kongen gjestet alle byer på sin vei og var dessuten i land på

Kong Oscar II's og dronning Sophies kroning 1873.

måne andre steder, over alt hilst med glede og begeistring. 15. juli var kongen kommet til Trøndelag og samme dag kastet fregatten anker ved Ørlandet, for å avvente dronning Sophie, som med kronprins Gustav og prins Carl hadde tatt veien gjennom Gudbrandsdalen og på Veblungnes innskipet sig på korvett «Balder». Der ombord gjorde prins Oscar tjeneste som kadett. Ved Beian lå også en britisk eskadre og under veldig salutt gikk dronningen over på «St. Olaf», som straks styret inn fjorden og var midnatt ankret op på Trondhjems havn. Den kongelige familie førtes av d/s «Harald Haarfagre» (N. F. D. S.) i land på kaien og kjørte gjennom de festlig smykkede gater til Stiftsgården, hilst av befolkningen og de tallrik tilstrømmende fremmede besøkende.

Stiftsgården hadde for anledningen fått en midlertidig festsal oppbygget i gårdsrummet mellom de to floier og meget smukt utstyrt i grått og gull, med overlys i taket og store oljemalerier med motiver av Norges historie på veggene, alle av K. Bergslien. Byens festbygning var på samme sted som i 1860.

(Byens festbygning som var tilbygget Harmonien blev efter kroningen nedrevet og opført som brygge i Fjordgaten nr. 62—64, tilhører nu grosserer Joachim Christiansen).

Dagene 16. og 17. juli gikk til med forberedelsen, mottagelsen av deputasjoner m. v. Sistnevnte dag holdt stortingsdeputasjonen, hvis formann var Johan Sverdrup, sin middag for den svenske riksdags deputerte m. fl.

Kroningsdagen (fredag 18. juli) oprant med gråvær, men luften lettet og solen fikk mere og mere makt. Et par dråper regn under ceremonien i kirken gjorde intet, og en mild bris fikk alle flagg og vimpler til å utfolde sig.

Prosesjonen optok nær den halve del av veien mellom Stiftsgården og kirken, alle deltagerne gikk med blottede hoder, gatene var overfylt og der var bygget 6 store tribuner.

Biskop i Hamar stift, H. O. Folkestad, holdt kroningspredikenen, mens salvingen og kroningen utførtes av biskop i Trondhjem, A. Grimelund.

Jonas Lie hadde skrevet kantaten, og organist L. M. Lindeman hadde satt musikk dertil.

Kroningsmarsjen var komponert av Johan Svendsen.

Søndag den 20. overvar kongefamilien gudstjenesten i Vår Frue kirke, hvor biskop Grimelund forretet.

Kl. 2 samme dag holdt kongen revy, idet han først ledsaget av prins Arthur, kronprinsen og en glimrende stab samt av dronningen og de yngre prinser til vogns, red langs fronten av troppene, som var oppstillet i Kongens gate fra torvet og helt ut på Ilevolden og derefter lot dem defilere forbi Stiftsgården.

Om aftenen var byens ball, der er omtalt som særdeles vellykket.

Tirsdag 22. juli var det manøvre i Stjørdalen under kongens personlige overledelse og derefter fest for officerer og menige.

Onsdag 23. avla kongen og dronningen besøk på de fremmede admiralskip og om aftenen gav de ball i Stiftsgården for omkring 800 gjester.

Under kroningen hadde byen besøk av 17 orlogsskip. Norske: Fregatten «St. Olaf», korvetten «Nornen» og kanonbåten «Laugen». Svenske: Korvettene «Norrköping» og «Balder» samt kanonbåten «Gunhild». Danske: Fregatten «Sjælland» med prins Waldemar ombord. Tyske: Korvettene «Hertha», «Arcona», «Adriadne» og «Veneta». Engelske: Yacht «Enchantress» med prins Arthur av Storbritannia ombord, samt panserskipene «Agincourt», «Northumberland», «Sultan», «Hercules» og hjulfregatt «Valorous».

Som avslutning på det hele fulgte så et ball ombord på fregatten «St. Olaf» for 400 innbudne, hvorefter de kongelige om formid-

dagen den 26. avreiste med jernbanen til Støren og derpå til vogns over Røros gjennom Østerdalen til Kristiania. Her holdt kongen og dronningen sitt høitidelige inntog og deltok i en rekke festligheter.

Olav Tryvesøns gate.

Vi har av forannevnte optegnelser sett at det reisende publikum som kom til byen med kystskibene gikk iland på Langbrua i Sanden og havnet således i Vestbyen.

Disse som kom med jekter og båter landet på Baklandet og de trafikanter som reiste til byen med Størenbanen gikk av på stasjonen, som lå i den øverste ende av Prinsens gate.

Trafikkforholdet var med andre ord ordnet således at de tilreisende blev ledet inn i byens utkanter.

Da stadsingeniør Dahls havneanlegg var ferdig, blev byens trafikkforhold helt omskapt.

I 1881 blev Meråkerbanen åpnet og kjørte straks inn på hovedstasjonen, som var bygget midt i det nye havneanlegg. I 1884 blev Rørosbanen også ført frem til denne stasjon og fra nu av kom de reisende fra begge nevnte baner over den nybyggede Meråkerbro og direkte inn i byens centrum.

Flere av de lokale dampskib fikk liggeplass i indre kanalhavn, og de tilreisende som kom fra fjordene blev derved også ledet over samme bro til centrum.

Kystskibene og en del av lokalskibene la til ved Bratørkaien og disses passasjerer kom over Bartørbroen og videre inn i centrum.

I 1886 blev Nybroen fra Koernalmenningen på Baklandet over elven til Mustalmenningen i byen tatt i bruk.

Ingeniør H. G. Jürgens

(1855—1927).

I 1886 vedtok Trondhjems mekaniske Verkstedes generalforsamling en meget viktig beslutning, nemlig å flytte sine bedrifter fra Øvre Baklandet til Rosenborgfjæren.

De påfølgende år besluttet Verkstedets direksjon å ansette ny

ingeniør med moderne teknisk utdannelse til å grunnlegge og lede opførelsen av det nye verksted.

Til denne stilling blev ansatt ingeniør H. G. Jürgens, som tiltrådte i februar 1888. Han var født i Egersund i 1855 og hadde fått praktisk utdannelse ved 6 års opphold i Frankrike.

Trondhjems mekaniske verksteds store anlegg blev opført under ingeniør Jürgens' ledelse i årene 1890—1894.

Han var bestyrer — senere administrerende direktør ved Verkstedet i 14½ år. Jürgens opsa sin stilling i 1902 — startet privat bedrift og praktiserte i en rekke år som teknisk konsulent for selskaper og industrielle bedrifter.

Man merket en travel virksomhet ved det nye verksted — det ene nye dampskib efter det annet gikk på vannet og arbeidsstokken vokste til 500—600 mann. Alle disse arbeidere og deres familier måtte ha hus — og nu vokste bydelen Rosenborg op med amerikansk hurtighet.

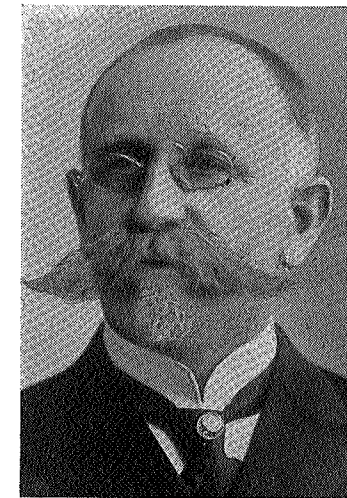
Innbyggerantallet på Rosenborg økedes hurtig til 7000—8000 og folkestrømmen fra denne nye bydel førtes nu over Nybroen inn i Olav Tryvesøns gate som blev Trondhjems city.

I fjerde kapitel under nordlandshandlernes personalia, stiftet vi en smule bekjentskap med de ledende kjøbmenn, som i den første halvdel av det forrige århundre residerte i Strandgaten.

Nu skal vi påbegynne en serie visitter i de gamle hus som i de tre siste menneskealdre har satt sitt preg på handelstrafikken i byens centrum.

I gamle dager drev handelsmennene som før nevnt assortert handel, men i 50—60-årene begynte kjøbmennene i Olav Tryvesøns gate å drive spesialforretninger i manufaktur og efter hvert fulgte også de andre brancher efter.

I begynnelsen av 90-årene saget Julius Tharum ut grindverk-vinduene i sin gård Strandgaten 21 og satte inn speilglassruter.

Ingeniør H. G. Jürgens
1855—1927.